

Allò possible i allò impossible

Hi va haver un temps en què es volia conquerir allò impossible. Ara són anys de pensar en allò possible. Perquè ni tan sols allò possible no troba la manera d'obrir-se pas. Tanta és la duresa del mur de l'herència d'allò impossible: vedats tancats dels quals quasi tothom està exclòs i on solament impera una llei: la de la servitud voluntària o involuntària.

Hi ha Cubes pertot arreu: a l'interior i a l'exterior, a l'Havana i a Miami, al búnquer i a la diàspora, en cenacles petits i intransigents i en grups grans, en l'entossudiment ideològic dels ismes o al cor dels que vaguen pel món amb el blau posat a la memòria.

De totes aquestes Cubes, és possible fer o imaginar una illa possible? Possible en un doble sentit: en un sentit real, que es pugui realitzar, i en un sentit simbòlic, que tothom hi pugui trobar un lloc. Políticament, d'aquest episodi se'n dirà transició o reconciliació i requerirà moltes generositats perquè solament així es curen les ferides que deixen tants anys de totalitarisme, tants anys de desencontres, tants anys de desigs de revenja.

La transició que tard o d'hora arribarà serà sens dubte difícil i oberta als desencants. Perquè allò possible sempre acaba essent enemic d'allò somiat.

Però hi ha un altre àmbit d'allò possible: el d'allò simbòlic, és a dir, el dibuix del terreny de les referències comunes. En aquest sentit, hi ha una illa possible? Entre els cubans de l'interior i els cubans de l'exili, més enllà del cabdillisme i de les bravates d'alguns caps tribals, hi ha unes referències culturals que puguin conjugar-se fins al punt d'esbossar un espai mental en el qual càpiga quasi tothom?

Aquest territori és el que vol explorar «Cuba: l'illa possible». Confrontant les diferents pràctiques artístiques i els diferents discursos culturals d'uns i altres, de tots aquells que, a pesar de tot, segueixen vius. I mirant de demostrar que allò possible sempre és molt més ric que allò impossible. Perquè allò impossible és la fantasia que uns pocs volen imposar a tots. Mentre que allò possible és la casa comuna, un lloc en el qual puguin confluïr i acumular-se les experiències reals de tots: els que van patir però no van deixar el país, els que viuen a l'exili amb amargura, els que segueixen creient en els somnis impossibles, els que ja s'han desvinculat gairebé del tot, i que de vegades fins i tot han abandonat l'idioma, els que criden i els que callen, els crítics i els crèduls. Una illa possible en la qual solament sobren els assassins.

Aquest és, per tant, un exercici cultural. Que s'aparta de les trinxeres polítiques insalvables que divideixen no solament castristes i anticastristes sinó que sovint multipliquen les parcel·les entre el mateix anticastrisme. Una reflexió cultural en un horitzó de reconciliació i restauració democràtica. Inequívocament antidictatorial, per tant. Un exercici de recuperació de la paraula, que permeti parlar-se fins i tot a aquells que s'havien retirat la paraula mútuament. Perquè parlant la gent s'entén i es reconstrueixen els camins un dia brusquement interromputs.